

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (RP 233/2016 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 60/2016 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- avdelningschef, överdirektör Eero Heliövaara, Statsrådets kansli
- regeringsråd Ilpo Nuutinen, Statsrådets kansli
- ekonomidirektör Sari Helander, Posti Ab
- styrelseordförande, bergsråd Jorma Eloranta, Neste Abp
- verkställande direktör Sari Lounasmeri, Börsstiftelsen i Finland
- generalsekreterare Maarit Aarni-Sirviö, Directors' Institute Finland - Hallitusammattilaiset ry
- vice verkställande direktör Leena Linnainmaa, Centralhandelskammaren
- näringspolitisk sakkunnig Sauli Hievanen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- finansministeriet
- kommunikationsministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- Finlands näringsliv rf.

Betänkande EkUB 32/2016 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning ändras. Lagen föreslås bli ändrad så att tillämpningsområdet också ska omfatta bolag som ägs direkt av statliga utvecklingsbolag. I propositionen ingår en precisering av beslutsfattandet när det gäller riksdagens samtycke och statsrådets behörighet. I fortsättningen ska riksdagens samtycke krävas också vid innehavs- eller företagsarrangemang som leder till att statens andel av det röstetal som samtliga aktier medför i ett bolag minskar till en tredjedel eller mindre. Statsrådets behörighet föreslås också omfatta överlåtelse och förvärv av aktier i bolag som ägs direkt av ett statligt utvecklingsbolag samt utvecklingsbolagens investeringar på villkor för eget kapital.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2017.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Ekonomiutskottet tillstyrker regleringen i propositionen utan ändringar, men med följande kommentarer.

De viktigaste föreslagna ändringarna. Enligt den gällande regleringen tillämpas lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning på beslutsfattande som gäller statens bolagsinnehav och på statens ägarstyrning i bolag med statlig majoritet, i statens intressebolag och i jämförbara aktiebolag som är i statliga affärsverks besittning. Enligt propositionen utvidgas lagens tillämpningsområde till att också omfatta beslutsfattande och ägarstyrning i bolag som ägs direkt av statliga utvecklingsbolag.

Den gällande begränsningen att lagen inte tillämpas på koncerners dottersammanslutningar (i den gällande lagen kallade dottersamfund) ska tillämpas på bolag som ägs direkt av ett utvecklingsbolag. Dessutom föreslås det att statsrådets behörighet ska utvidgas så att statsrådets allmänna sammanträde behandlar och avgör ärenden som gäller överlåtelse och förvärv av aktier i bolag med statlig majoritet, i statens intressebolag och i bolag som ägs direkt av ett statligt utvecklingsbolag. Ett utvecklingsbolag ska också kunna bilda nya bolag.

Vake Oy. Enligt propositionen ska ett utvecklingsbolag som står utanför statens budgetekonomi kunna — på ett bättre sätt än enligt den gällande regleringen — använda det frigjorda kapitalet till att skapa ny företagsverksamhet, stärka kapitalstrukturen i de bolag som utvecklingsbolaget äger och utföra företagsarrangemang. I propositionsmotiven beskrivs utvecklingsbolagets syfte, uppgifter och verksamhet. Ekonomiutskottet påpekar att bestämmelserna om utvecklingsbolag är vaga och knappa: i lagen finns det bara en definitionsbestämmelse och av motiveringen till den framgår varken behovet att bilda ett utvecklingsbolag eller hur man med bolagets hjälp faktiskt skulle kunna utveckla de bolag som överförs till det. Också statsrådets råd för bedömning av lagstiftningen har kommenterat den knappa motiveringen till den föreslagna regleringen.

Ekonomiutskottet delar den oro som de sakkunniga uttryckte vid utfrågningen om att bildandet av nya utvecklingsbolag kan betyda att resurser riktas till att upprätthålla de befintliga förvaltningsstrukturerna i stället för att användas för att utveckla företagsverksamheten, vilket ändringarna i

Betänkande EkUB 32/2016 rd

propositionen syftar till. Det finns också orsak att i princip förhålla sig restriktivt till bildandet av nya utvecklingsbolag och i stället utnyttja de bolag med specialuppgifter som redan finns.

Ekonomiutskottet konstaterar att riksdagens budgetmakt minskar när utvecklingsbolag bildas enligt propositionen i och med att inkomstflödena från utdelning och försäljning av bolag som utvecklingsbolagen besitter ska stå utanför budgetförfarandet. Å andra sidan ska det i statsbudgeten ändå årligen beslutas om behövlig återbetalning av försäljningsinkomsterna till staten i form av kapitalåterbäring eller utdelning eller i annan tillämplig form och om den andel som ska bli kvar i utvecklingsbolaget för nya investeringar.

Också grundlagsutskottet bedömer i sitt utlåtande (GrUU 60/2016 rd—RP 233/2016 rd) propositionens konsekvenser för riksdagens budgetmakt och påpekar att trots att riksdagen fortfarande har en faktisk möjlighet att påverka verksamheten i utvecklingsbolaget både med beslut om återbetalning av inkomsterna från försäljning och parlamentarisk övervakning av finanserna bör man ta ställning till om den föreslagna regleringen är lämplig. Utskottet anser att en parlamentarisk delegation för ägarstyrning kan bidra till en långsiktig strategisk ägarstyrning.

Vake Oy:s ledning Ett aktiebolags ledning — verkställande direktören och styrelsen och det eventuella förvaltningsrådet — är skadeståndsskyldiga gentemot bolaget om den åsidosätter sin aktsamhetsplikt och orsakar bolaget skada: verkställande direktören och styrelseledamöterna är personligen ansvariga för sina åtgärder. Vid utfrågningen i ekonomiutskottet tog de sakkunniga också upp ansvarsförhållandena mellan ägarstyrningen av utvecklingsbolaget och bolagets ledning. Det handlar om situationer där staten i egenskap av ägare beslutar om ett aktiebolags ärenden för bolagets räkning eller kraftigt styr verkställande direktörens eller styrelsens beslutsfattande.

Ekonomiutskottet förutsätter att dessa omständigheter beaktas vid beredningen av bestämmelser och anvisningar på lägre nivå för att de inte ska bli ett hinder för rekryteringen av kompetenta styrelseledamöter.

Utnämningsskommittéerna. I flera av de statsägda bolagen bereds valet av styrelseledamöter i aktieägarnas utnämningsskommittéer. Det statliga innehavet kan fördelas under flera enheter eller organ. En modell med flera representanter kan vara en signal om att staten har svårt att fatta beslut vilket i sin tur är en negativ signal för investerarna. Inom statskoncernen bör man också komma överens om vem som ska utse en representant för statens aktier i respektive utnämningsskommitté. Då kan man säkerställa att också andra stora aktieägare vid sidan av staten och ordföranden för bolagets styrelse finns representerade i utnämningsskommittéerna. Utnämningsskommittéinstitutionen skulle då fylla sitt syfte genom att ägarnas åsikter kommer till uttryck på ett mångsidigt sätt.

Sammanfattande iakttagelser. Grundlagsutskottet har — också mer generellt än enbart gällande den nu aktuella propositionen — uttryckt allvarlig oro över riksdagens möjligheter att bilda sig en uppfattning om de propositioner som lämnats till den när det inte reserveras tillräckligt eller skäligt med tid för riksdagsbehandlingen. Ekonomiutskottet instämmer i denna kritik.

Betänkande EkUB 32/2016 rd

Ändringsförslagen i propositionen kan ändå motiveras; de möjliggör två nya arrangemang som gör statens ägarpolitik smidigare och modernare. Införandet med riksdagens samtycke av en ny gräns för statligt innehav på en tredjedel i statsbolagen och utnyttjande av utvecklingsbolag i företagsarrangemang, investeringslösningar och vid inledandet av företagsverksamhet kan bidra till att uppfylla de mål som gäller ekonomisk tillväxt och utveckling av företagsverksamheten.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 233/2016 rd utan ändringar.

Helsingfors 8.12.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kaj Turunen saf
vice ordförande Harri Jaskari saml
medlem Harry Harkimo saml
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Lauri Ihalainen sd
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Eero Lehti saml
medlem Rami Lehto saf
medlem Mika Lintilä cent
medlem Markus Lohi cent
medlem Martti Mölsä saf
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd (delvis)
medlem Arto Pirttilahti cent
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Ville Skinnari sd
medlem Joakim Strand sv
medlem Antero Vartia gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.

Betänkande EkUB 32/2016 rd
Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

Genom statens ägarpolitik kan man stödja tillväxten, sysselsättningen, exportförutsättningarna och förnyelsen av näringsstrukturen. Dessutom kan man skapa en ny sorts kreativt ägarskap. Det statliga ägandet stärker och tryggar finländskt ägande inom nationellt viktiga sektorer och bolag genom att det kompenserar för bristen på inhemskt privat kapital och således hindrar att Finland blir en dotterbolagsekonomi.

Det är motiverat att statens ägarpolitik utvecklas så att den blir mer aktiv och att den förväntas utgöra en starkare del i en mer övergripande näringspolitisk strategi. Statens ägarstyrning måste hela tiden utvecklas och stärkas genom att klarlägga arbetsfördelningen mellan olika instanser. Samtidigt måste staten i alla lägen ha kvar sitt bestämmande inflytande i sådana statsbolag där innehavet tryggar viktiga strategiska intressen såsom försörjningsberedskapen och infrastrukturen.

I propositionen föreslås det lagändringar i huvudsak i anslutning till det statliga utvecklingsbolag som bildats och dess administration. Syftet med de föreslagna ändringarna är att göra det möjligt för statsrådets allmänna sammanträde och avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli att utöva ägarmakt också i de bolag som ägs av utvecklingsbolaget på samma sätt som i de bolag som lyder direkt under statsrådet i dag.

Det föreslås också i propositionen att lagen kompletteras med en ny gräns för ägandet på en tredjedel utöver de nuvarande gränserna för statligt ägande som riksdagen har rätt att besluta om.

Utvecklingsbolaget

Det statliga utvecklingsbolag som avses i propositionen är ett holding- och investeringsbolag utanför budgetekonomin till vilket det är tänkt att överföra en del statliga bolagsinnehav och delar av bolagsinnehav. Enligt propositionen är det meningen att ett statligt utvecklingsbolag ska vara ett verktyg för hanteringen av statens bolagsinnehav med vars hjälp man kan få ny företagsverksamhet att växa fram och utvecklas, stärka kapitalstrukturen i de statsägda bolagen och effektivt genomföra olika företagsarrangemang.

Ett utvecklingsbolag med en aktiv ägarpolitik kan i sig understödjas som struktur. Modellen gör det möjligt att snabbare och smidigare koncentrera sina investeringar och gå med i och lämna projekt i rätt tid. Ett utvecklingsbolag som står utanför budgetekonomin har också möjlighet att använda sig av lånefinansiering på ett smidigt sätt. Utvecklingsbolagsmodellen stöder strävan att göra staten till en aktiv aktör som i entreprenörsanda använder sitt kapital för att starta ny företagsverksamhet inom framtida tillväxtområden.

Modellen i propositionen innehåller ändå osäkerhetsfaktorer. I propositionen föreslås det mycket litet reglering om själva utvecklingsbolaget och av den framgår varken bolagets verksamhetssätt,

Betänkande EkUB 32/2016 rd

Reservation 1

hur det är tänkt att bolaget ska utveckla sina portföljbolag eller varför ett särskilt utvecklingsbolag över huvud taget anses nödvändigt.

Åtminstone till en början överförs till utvecklingsbolaget bara sådana bolag och andelar i bolag för vilka riksdagen har beviljat en försäljningsfullmakt eller styrelsen har meddelat att den kommer att ansöka om en sådan. I de innehav som ska överföras ingår inga sådana andelar som utvecklingsbolaget kunde förväntas utveckla eller stärka till de delar som överförs. Den uppenbara slutsatsen är att alla de innehav som nu överförs till utvecklingsbolaget överförs för försäljning.

Det kan i och för sig vara motiverat att sälja en del statliga bolagsinnehav, om de tillgångar som utvecklingsbolaget då får investeras i nya bolagsinnehav på ett effektivt och nyskapande sätt och så att det är lönsamt för samhällsekonomin. Däremot kan man inte på något sätt motivera en försäljning av statens bolagsinnehav i syfte att lappa budgetekonomin när man beaktar den nuvarande räntenivån för Finlands statslån. Därför är det ytterst viktigt att utvecklingsbolaget, som oundvikligen får rollen av säljande bolag, på samma sätt också är ett investeringsbolag och köpande bolag.

Utvecklingsbolagets konkreta verksamhet är oklar i propositionen. Utifrån de föreslagna lagändringarna ska statsrådets allmänna sammanträde och avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli fortfarande svara för ägarstyrningen också i fråga om de bolag som överförs till utvecklingsbolaget på samma sätt som när det gäller de bolag som lyder direkt under avdelningen för ägarstyrning i dag. Detta betyder att utvecklingsbolaget inte kommer att få samma självständiga roll i förhållande till sina portföljbolag som till exempel Solidium har.

Det huvudsakliga syftet med det föreslagna utvecklingsbolaget är att utöva ägarmakt och investera de tillgångar som fås från bolagen. Eftersom alla viktiga beslut i anslutning till detta ändå enligt propositionen ska fattas av statsrådet och avdelningen för ägarstyrning, får bolaget och dess ledning bara en mycket skenbar roll. I själva verket sker allt väsentligt beslutsfattande utanför utvecklingsbolaget vilket betyder att avdelningen för ägarstyrning också bär det faktiska ansvaret för utvecklandet av portföljbolagen. Bolagets organisationsstruktur behandlas knappt alls i propositionen, och det är svårt att se hur det nya bolaget eller dess ledning skulle kunna tillföra ett mervärde i förhållande till utvecklingsbolagets portföljbolag. På grund av den föreslagna strukturen kan bolaget inte heller iaktta till exempel OECD:s Corporate Governance-anvisningar på det sätt som statsrådets principbeslut om statens ägarpolitik förutsätter.

Den enda ändring i sak som följer av överföringen av vissa bolagsinnehav till utvecklingsbolaget är att de lyfts utanför budgetekonomin. Den uppenbara slutsatsen är att det verkliga syftet med utvecklingsbolaget är att de tillgångar som fås från försäljningen av bolag ska flyttas utom räckhåll för riksdagens budgetmakt. Detta lösgörande från budgetmakten kan motiveras i sak eftersom man vill att utvecklingsbolaget ska kunna investera de tillgångar som fås från försäljningen av bolag på ett effektivt sätt. Denna modell kan ändå lätt bli problematisk i förhållande till riksdagens i grundlagen tryggade budgetmakt. De tillgångar som överförs till utvecklingsbolaget (till en början ca 2,4 miljarder euro) samt dess intäkter och de tillgångar som fås från försäljningar utgör en egen budget för statsrådet som står utanför statsfinanserna.

Betänkande EkUB 32/2016 rd

Reservation 1

Därför måste det finnas klara spelregler och gränser för hur tillgångarna används, och riksdagen måste ha möjlighet att både följa och påverka bolagets verksamhet. Bolaget behöver tydliga regler till exempel i form av en instruktion eller skrivningar i bolagsordningen för att säkerställa att tillgångarna investeras lönsamt och på bästa möjliga sätt med tanke på samhällsekonomin och aldrig någonsin utifrån kortsiktiga partipolitiska intressen. I detta syfte bör bolaget ha en stark analysmekanism som stöd för sina investeringsbeslut.

Den nya innehavsgränsen

I propositionen föreslås en lagändring enligt vilken riksdagens samtycke behövs också i det fallet att ett beslut som gäller statens bolagsinnehav avser ägar- eller företagsarrangemang som leder till att statens andel av det röstetal som samtliga aktier medför i ett bolag minskar till en tredjedel eller mindre. Det betyder att en ny gräns för innehavet införs i fråga om ändringar i andelar som riksdagen har rätt att besluta om.

Den nya gränsen kan i sig anses motiverad i vissa situationer. Det är bra att riksdagen närmare kan bestämma om det innehav som ska kvarstå hos staten när den ger sitt samtycke till att avstå från majoriteten i ett statsbolag

Samtidigt bör man notera att en tredjedel inte alltid räcker för att säkerställa att staten kan utöva tillräcklig ägarmakt. I viktiga bolag med ett strategiskt intresse kan en tredjedel inte ersätta ett majoritetsinnehav.

Enligt propositionen är det meningen att överföra 16,7 procent av aktierna i Neste Abp till utvecklingsbolaget. I propositionen låter regeringen förstå att den tänker ansöka om fullmakt av riksdagen för att sälja denna andel. Försäljningen sägs inte ha några dimensioner som hänför sig till utveckling av bolaget eller strategiska partnerskap utan det handlar enbart om att lösgöra medel. Detta kan inte anses motiverat när man beaktar Nestes strategiska betydelse för staten bland annat med tanke på försörjningsberedskapen. Därför bör man hålla kvar statens majoritetsinnehav i bolaget.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet och

att riksdagen godkänner två uttalanden. (***Reservationens förslag till uttalanden***)

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att utvecklingsbolagets roll och ägarstyrningen av dess portföljbolag klarläggs betydligt. Det ska göras upp en klar instruktion för bolaget som är bindande och ålägger bolaget att trygga det kapital som investerats i det och endast göra investeringar som är ekonomiskt motiverade och hållbara. Dessutom bör behörighetsfördelningen mellan bolagets ledning och avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli

Betänkande EkUB 32/2016 rd
Reservation 1

anges klart och tydligt i instruktionen. Riksdagen förutsätter att instruktionen föreläggs riksdagen för behandling innan statens bolagsinnehav överförs till utvecklingsbolaget.

2. Riksdagen förutsätter att statens innehav i Neste Abp också framöver är över 50 procent i syfte att trygga det strategiska intresset.

Helsingfors 8.12.2016

Lauri Ihalainen sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Ville Skinnari sd

Betänkande EkUB 32/2016 rd
Reservation 2

RESERVATION 2

Motivering

Staten är ensam ägare, majoritetsägare, betydande minoritetsägare eller indirekt ägare i 64 aktiebolag av vilka 15 är börsbolag. Börsbolagsinnehavens sammanräknade marknadsvärde är drygt 18 miljarder euro. Staten har åren 2007—2015 fått utdelning och kapitalåterbäringar för sina bolag till ett sammanlagt värde av cirka 10,5 miljarder euro och under samma tid uppgår inkomster-na för försäljning av aktier till sammanlagt cirka 4,6 miljarder euro. I utvecklingsbolagets (Vake Oy) övergår enligt lagförslaget i det första skedet statligt innehav för 2,4 miljarder euro i nio företag för vilka staten har fått cirka 72 miljoner euro i utdelning per år.

Statens ägarpolitik, aktiva industripolitik och övriga näringslivspolitik har en stor betydelse för hur landets ekonomi och sysselsättning utvecklas. Ekonomin kräver ett tålmodigt statligt kapital och en långsiktig näringspolitik för att balansera upp den kortsiktiga och volatila kvartalskapitalismen och det splittrade börsägandet. Ägarstyrning gör det också möjligt att i en tid av global ekonomi förankra ägandet i Finland och på det sättet påverka de statsägda bolagens strategiska val och investeringsbeslut.

Grundtanken i statens ägarpolitik bör vara att främja en långsiktig ekonomisk utveckling och att främja sysselsättningen i landet. En klok ägarpolitik kan ha positiva influenser på den ekonomiska utvecklingen och modernisering och stödja nya branscher och innovationer. En välskött statsegendom är inkomstbringande och skapar ett samhällsekonomiskt spelrum.

När staten agerar investerare ska den inte spela tyst bolagsman utan tala med ägarens stämman och utnyttja sin ägarmakt. Den statliga ägaren måste likaså förbinda sig att följa goda etiska principer när det gäller arbetsvillkor och sociala och miljörelaterade frågor. De statsägda bolagen ska visa vägen för företagsansvar och skatterapporteringen och land-för-land-rapporteringen måste bli bättre.

Utvecklingsbolaget har motiverats med att det inom fastslagna gränser kan föra företagstransaktioner och företagsarrangemang friare än nu. På så sätt kan offentligt kapital effektivare sättas in för att skapa ny ekonomisk verksamhet. I lagförslaget betonar regeringen helt korrekt den aktiva statsägarens viktiga roll för att skapa en ny form av affärsverksamhet, för att stödja och möjliggöra. Det blir emellertid oklart hur det nya bolaget och förvaltningsstrukturen för ägandet stödjer detta syfte och vilka fördelar bolaget för med sig jämfört med nuläget. Regeringen har inte motiverat vilka ägarpolitiska åtgärder utvecklingsbolaget möjliggör som statsrådet inte redan nu kan vidta inom ramen för riksdagens mandat. Enligt vår uppfattning kan man redan nu bedriva en aktiv ägarpolitik och utvidga ägandet och förbättra bolagsinnehavet genom strukturer för ägarförvaltning och beslutsfattande.

Offentligt ägande är motiverat när det är förenat med ett specialuppdrag, ett starkt strategiskt intresse, en sysselsättningsaspekt eller en strävan att trygga ett inhemskt innehav. Staten kan uppträda som ägare också med avseende på avkastning, men det är klokt att dividendinkomster från sådant ägande åtminstone till en del kanaliseras på ett vettigt sätt för skapande verksamhet och

Betänkande EkUB 32/2016 rd

Reservation 2

förbättrad sysselsättning. Ibland kan det vara motiverat att avstå från gammalt ägande men det är inte förnuftigt att sälja i ett läge där avkastningen är bättre än låneräntan. Detta är basal affärsekonomisk logik som även den statliga ägaren bör följa. Man ska inte slakta den mjölkande kon.

För närvarande har staten lån med minusränta och dess möjligheter att aktivt delta i att främja ändringar i näringslivsstrukturen är inte beroende av försäljningsintäkter.

Risken är att arrangemanget med utvecklingsbolaget är ett steg i ett utvecklingsförlopp där staten av ideologiska skäl säljer fler strategiskt viktiga och/eller ekonomiskt rationella innehav än vad som vore motiverat. Hur ska vi veta att det föreslagna utvecklingsbolaget inte bara blir ett bolag för att sälja ut ägande?

Utvecklingsbolagets inkomstflöden skulle vara utanför statens budgetekonomi, vilket kan anses innebära att riksdagens budgetmakt inskränks. Lagförslaget och strukturen i den föreslagna ägarpolitiken hotar att inskränka riksdagens beslutsmakt när det gäller de ägarpolitiska riktlinjerna.

I sina remissyttranden om lagförslaget fäste både Statens revisionsverk och rådet för bedömning av lagstiftningen sig vid att man inte tillräckligt klart förklarat behovet av ett nytt utvecklingsbolag, dess uppgifter och handlingsmodell. Rådet anser att frågan bör motiveras omsorgsfullt eftersom "en avsevärd mängd statlig egendom i och med bildandet av ett utvecklingsbolag flyttas utanför budgetekonomin och därmed börjar omfattas av ett snävare beslutsfattande". Det är oacceptabelt att riksdagen beslutsmakt inskränks, i synnerhet som det är oklart vilka fördelar den ägarstruktur som föreslås i lagen för med sig jämfört med nuläget.

Det nya utvecklingsbolaget skulle sannolikt närmast vara en struktur utan någon egentlig kompetent personal. Man kan ställa sig frågan vem som egentligen kommer att fatta beslut om hur den egentliga ägarstrukturen ska utvecklas och beslut beredas, t.ex. när det gäller att öka ägandet, om det nya bolaget saknar en stark och kompetent personal. Om besluten alltså bereds och fattas i statsrådet är det oklart vad den nya strukturen för med sig för nytta. Och hur ska man trygga en konsekvent ägarstyrning i ett bolag vars ägande delas upp mellan utvecklingsbolaget och andra aktörer inom statligt ägande?

Det är också oklart vilket förhållande som kommer att råda mellan utvecklingsbolagets styrelse och den politiska styrningen. Eftersom utvecklingsbolaget är ett aktiebolag är dess ledning underkastad aktiebolagslagens bestämmelser om ansvar och skyldigheter. Det hävdas emellertid att ägarstyrningen och viktiga beslut om den kommer att skötas av statsrådet. Hur fungerar ett sådant förhållande där statsrådet har makten medan ansvaret för besluten enligt aktiebolagslagen åvilar bolagets styrelse? Vem vill alls bli medlem i en sådan styrelse?

Diskrepansen mellan offentlighetslagens öppenhetsprincip å ena sidan och den bolagiserade affärsverksamhet som offentlig sektor bedriver å andra sidan är ett problem. När offentliga funktioner har bolagiserats med tvång eller frivilligt har en betydande del av offentlig sektors funktioner försvunnit in i det privaträttsliga informationsskyddet. För att trygga en demokratisk redovisningsskyldighet och ansvarsfullhet borde det offentliga området utvidgas exempelvis genom att revidera offentlighetslagstiftningen så att medborgarna skulle ha rätt att få ut handlingar också om bolag där staten eller kommunen utövar bestämmande inflytande. I Sverige är det här möjligt. Det

Betänkande EkUB 32/2016 rd
Reservation 2

har inte heller utretts i vilken utsträckning överföringen av statligt ägande till ett förvaltningsbolag i aktiebolagsform begränsar rätten till information, men utan att lagstiftningen ändras blir rätten åtminstone inte större.

Sannolikt kommer också riksdagens inflytande på statens ägarpolitik och statens bolagsinnehav att inskränkas när ägandet flyttas ett steg längre bort från riksdagens direktstyrning. Det här är ett problem för demokratin och öppenheten i beslutsfattandet. I lagförslaget föreslås det att en ny parlamentarisk delegation för ägarstyrning tillsätts. Det är helt på sin plats med en sådan delegation men utan beslutanderätt blir den ett diskussionsforum, vilket absolut inte räcker för att kompensera för en eventuell inskränkning av riksdagens ägarpolitiska styrning.

Förslaget

Jag föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget och

att riksdagen godkänner ett uttalande. (*Reservationens förslag till uttalande*)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en utförlig utredning om det faktiska behovet och användningssyftet i fråga om den nya typen av ägarpolitiska utvecklingsbolag och att staten avhåller sig från att sälja innehav som har strategisk betydelse för Finlands ekonomi och näringslivets utveckling eller vars avkastning överskrider räntenivån för Finlands statslån.

Helsingfors 8.12.2016

Hanna Sarkkinen vänst